

(א) [סוטה לז, ג] לקמן טד:
 (ב) מדות פ"ג מ"א, (ד) ט"ז שם
 (ה) לקמן ט"ז;
 (ו) חגיגה יב, ו' ש"ך למתני'
 לקמן ט"ז טד; ועיי' בשו"י גוסי
 אהר א ראתי .

הנהגות הב"ח

(א) גב' נתנאל פורת על אמה יסוד ועל אמה סובב; (ב) שם ומפוא מלגן. י"ב ועיי' בסו"ה ט"ז מה ע"א: (ג) רש"י ד"ה וזכר ומנאל ט"ז ומשנת וכו' יסוד הסי' ומימנו זולגה אמה על סובב נמקת:

שינויי נוסחאות

[א] כש"מ וי"ט ט"פ נטל את הראש והקוף בית מליקוה למבחה. וכתב"ה ל"מ נט' וז, ואפשע שהקופ"ס ע"פ רש"י: [ב] מדבחה מקום קרות [שפ"ב] כ"ח וק' ור"ב, [ג] וילג' אה' כש"מ מקום דמים. והוא עשות כי איתו בשמ"י: [ד] כמתי' וד"ו וכבוד. ולפניו ע"פ כ"ח וי"ט: [ה] מיתב מקום ממק [ש"ח וכתב"ה:] [ח] י"ט שהוא לי' קטנות וסיד וזמת וקניות [כתב"ה:] [ט] מיתב ובי חימא כונת מותא משי"ב כזה: [י] כ"ו ודוד סובב [כתב"ה:] וי"ט: [י"א] כמתי' ט"פ וגיבור אמה: [י"ב] קטנות וסיד וזמת וקניות [כתב"ה:] [יג] מיתב ובי חימא לת"ל כמתי' ודב"ה, וי"ט ומתי' [כתי"י] [כד] וי"ט מתי' כלפניו: [ט] מדבחה כ"י מקוף מדב' ליל' [ש"ח:] וע"י א"ה ש"ה וע"י מסק"י: [יא] נוסל הוא על [כתב"ה:] [יב] אמה [ש"ח:] [יג] ל"ל המדבח [כתב"ה:] [יד] כ"ח ט"פ דיבור מקום המקורש לדמים. מ"י היסוד היה בכל המדבח אך הדמים אין ניתין רק בחלקו של בנימין. הסי' [ש"ח וי"ט:] [טו] דהנה [כ"י:] [טז] ל"ל רבתי [ש"ח:] [יז] ל"ב ומב' מערב ל"ב אבל [כתב"ה:] [יח] ל"ל לקמן [ש"ח:] [יט] ל"ל ופוד' וי"ט [ש"ח:] [כ] ל"ל יסוד [ש"ח:] [כ"א] פ"ק קשיא לרב דאמר בבנין כלומר שבורח דרומית וברוח מזרח לא היה שם יסוד בניו והבא משמע שרדו שם יסוד בניו. והסי' ומה"ד אלמ' [ש"ח וי"ט:] [כ"ב] ל"ל הוא כשב [כתב"ה:] [כ"ג] ל"ל הפניה שנגבר הבליטה [ש"ח:] [כ"ד] מיתב בה נמקת [ש"ח וכתב"ה:] [כ"ה] ל"ל וממלאו [ש"ח:] [כ"ו] ל"ל אבר ניתין [ש"ח:] [כ"ז] ל"ל האבנים [ש"ח:] [כ"ח] נמצאת כנסייתו אמה היסוד כולל אמה זו סביב. הסי' ומתי' והחוד ומב' כ"ו [כ"ח] ומתי' כ"כ [ש"ח:] [כ"ט] וי"ט כתי"ח וק' ור' כ"ל: [ל] הדים ליסוד מדל' קתני כ"ו ל"ל [שפ"ב]. מ"ל הדים קרי ליה יסוד [כ"ט:] [לא] דלא היא אורב' קרות כחטאת משום דטעונה יסוד הא חשבוני' ליה יסוד לענין דמים [כ"ט וי"ט:] וע"י ח"י: [לב] העוף ועולה העוף איך דמו בכלי ועוד דלא היה בו שירים כיון דבעי מוצי' ועוד דבמתי' [ש"ח:] [לג] ק"ל היינו דוקא בבחנה דמבי' קריא [ש"ח:] [לד] ל"ל דכוין [כ"ט:] [לה] ל"ל א"ס כן חול' הוא לענין קדושת מוצ' ומשני וכו': [ש"ח:] [ל"ט] ל"ל ליה ליה יסוד [כ"ט:] [מ] ל"ל ליה יסוד וכו': [ש"ח:] [מ"א] דמתי' ליה ליה יסוד וע"י ח"י: [מ"ב] ל"ל לחות כמור הדים [כ"ט:] [מ"ג] ל"ל [ש"ח:]

איזהו מקומן פרק חמישי זבחים

חופף. כמו נויר חופף ומפספס (שם ט"ז ט' דפרוט"ר דגרנטו"ר **זלע"ו** כהדם המהשב ודואג: **ומדי'.** זשמי סימנין ולא חטאת שהיא בסימנין אחד ולקמן יל"ף לה צפרק קדשי קדשים (דף ס"ה): **וממלא מדמה.** י. (י) ומקיף מחבר כמו אין מקיפין שמי זביות (ב"ב דף ט' ז'): דוחק בית מליקוה לקיר והוא מתמלא ע"י דוחקו צקיר. ולקמן [ס"ד:] אמרינן שעל קרן מזרחית דרומית היא נעשית ואי אין לה יסוד נמלא כשהוא מולקת באויר היא נמלקת והדם נופל [א] על הסובב שהרי למעלה היא נעשית הא קתני התם עשהה למטה מרגלי ואפילו אמה אחת כשרה ללא קפי' אלא למעלה מן החוטו כן פירש צקונטרס ונראה שלא היה כתוב צק' צרייתא שירי הדם היה שופך ליסוד גדלל מדקדק צקונטרס אלא מהא שהדס הולך לאיצוד וקשה דלס כן הוה ליה לאקשוי' ממתי' דקדשי קדשי' (שם ט"ד:) דמתן זב' לו לקרן דרומית מזרחית היה מולק ראשה כ"ו וצברו ספרים גרסין כאן שירי הדם היה שופך ליסוד [ג] ומפרש ה"ר חיים דודאי גרס' ליה וזממ' זה פריך דעל כרחין לאותו קרן שמולק שם היה שופך שירי הדם [ד] קרי לה יסוד מדלל קתני שהיה הולך לקרן דרומית מערבית שהיה צו יסוד לשפוך שירים ועוד דלקמן פ' קדשי קדשים (ג' ט' ז' ס"ה) מפרש שעושה אותה צאווה קרן לפי שהוא קרוב לצית הדשן ויכול לווקו משם ומראה ונו"ה ואס' היה זקוק לילך לקרן אחר לשפוך שירים מה היה מרויח כיון שהיה צריך לחזור ואין לושר דלאחר זיקת מוראה ונו"ה היה הולך לשפוך שירים דלס היה מאחר כל כך היה דס כלה אלא על כרחין צקונתו היה שופך ליסוד ולכן פריך ואי אמרת לא היה לה יסוד צאווה צעלמא קעביד ומשני אימר כן התנו אוירא דבנימין ועשו כמיין בליטה ועל אותה בליטה היה שופך שירים ומיהו קשה דאי חשיב יסוד לענין שאר דמים נמי יחשב יסוד וי"ל דלא חשיב יסוד אלא לענין דמים היתנין למעלה מחוטו הסיקרא אצל לענין דמים היתנין למטה אי מכשרת ליה להיאה קרן זימנין דלתי' למיתב תחת אותה בליטה ונמלא נותן תחת היסוד אצל דמים העליונים לעולם הם למעלה מן הצליטה ומיהו קשה דלס כן היכי ממעט הכא עולה דלא [א] הוה ארבע קרות צחטאת משום דטעונה יסוד לענין דמים העליונים ונראה לרבינו תם דלא גרסינן שירי הדם היה שופך ליסוד דשופך משמע מן הכלי מדלל מני מתמנה ליסוד דקתני גזי חטאת העוף [ב] ועוד דבמתני' דלקמן פרק קדשי קדשים (דף ט"ד:) קתני צחטאת העוף שירי הדם ובעולת העוף לא מני משמע דלית ליה שירים והא דמצינן לעיל שירים בכל הקרבות היינו [ג] לזב מעולת העוף וכיון [ד] דנעשית מצוות מה לנו בזמ' שהדס נופל אחר כך לארץ והולך לאיצוד דכל דמים נמי לאחר שנספכו ליסוד הולכין לאיצוד אחרי כן ועוד כשמתוך כך התנו אוירא ופירש צקונטרס שהיה עושה כמיין בליטה צעלמא לקבל דמים היה לו להש"ס לפרש זה ונראה לר"מ דפריך ממליקה עלמה דבעי בראשו של מוצח דומיא דהקטרה כדלקמן ואי עביד ליה צאווה דיהודה א"ס כן [ה] אינה עולה לקדשי מוצח ומשני דאוירא דבנימין וקדשי האויר צקדושת מוצח ואף על גב דהקטרה צאווה אי אפשר לא חייש אלא צהה דליהו קדושת מוצח ומיהו למאן דאמר [לקמן דף ט' ס"ה] אין עושין מערכה על גבי סובב נראה דמליקה נמי לא מהניא התם אף על גב דקדוש צקדושת מוצח והכא איירי למאן דאמר עושין מערכה על גבי סובב: **ר' אבא** בבב"י. אף על גב דלמטה לא הו' רצוע למעלה צמקוס המערכה הו' רצוע וקשה ק"מ לישנא דמתני' [ו] לרב דמתן צמסכת יומא (דף ט"ו.) דלכועה יוא"ה מחלקו של יהודה וזכנסק לחלקו של בנימין וזה מוצח צנוי משמע שהיה צה מצנין: **בפולמוות.** [ז] כגון דגיס מפולמין פרק אין לרין (ב"ב ט"ד:)

זבחים

נד.

וא"י אמרת לא היה לו יסוד באוירא בעלמא קעביד. צתמיה דלקמן (דף ט"ד:) אמרי' שעל קרן מזרחית דרומית היא נעשית ואי אין לה יסוד נמלא כשהוא מולקת באויר היא נמלקת והדם נופל לארץ לאיצוד ואס' תאמר נופל הוא על הסובב שהרי למעלה היא נעשית הא קתני התם עשהה למטה מרגלי ואפילו אמה אחת כשרה ללא קפי' אלא למעלה מן החוטו כן פירש צקונטרס ונראה שלא היה כתוב צק' צרייתא שירי הדם היה שופך ליסוד גדלל מדקדק צקונטרס אלא מהא שהדס הולך לאיצוד וקשה דלס כן הוה ליה לאקשוי' ממתי' דקדשי קדשי' (שם ט"ד:) דמתן זב' לו לקרן דרומית מזרחית היה מולק ראשה כ"ו וצברו ספרים גרסין כאן שירי הדם היה שופך ליסוד [ג] ומפרש ה"ר חיים דודאי גרס' ליה וזממ' זה פריך דעל כרחין לאותו קרן שמולק שם היה שופך שירי הדם [ד] קרי לה יסוד מדלל קתני שהיה הולך לקרן דרומית מערבית שהיה צו יסוד לשפוך שירים ועוד דלקמן פ' קדשי קדשים (ג' ט' ז' ס"ה) מפרש שעושה אותה צאווה קרן לפי שהוא קרוב לצית הדשן ויכול לווקו משם ומראה ונו"ה ואס' היה זקוק לילך לקרן אחר לשפוך שירים מה היה מרויח כיון שהיה צריך לחזור ואין לושר דלאחר זיקת מוראה ונו"ה היה הולך לשפוך שירים דלס היה מאחר כל כך היה דס כלה אלא על כרחין צקונתו היה שופך ליסוד ולכן פריך ואי אמרת לא היה לה יסוד צאווה צעלמא קעביד ומשני אימר כן התנו אוירא דבנימין ועשו כמיין בליטה ועל אותה בליטה היה שופך שירים ומיהו קשה דאי חשיב יסוד לענין שאר דמים נמי יחשב יסוד וי"ל דלא חשיב יסוד אלא לענין דמים היתנין למעלה מחוטו הסיקרא אצל לענין דמים היתנין למטה אי מכשרת ליה להיאה קרן זימנין דלתי' למיתב תחת אותה בליטה ונמלא נותן תחת היסוד אצל דמים העליונים לעולם הם למעלה מן הצליטה ומיהו קשה דלס כן היכי ממעט הכא עולה דלא [א] הוה ארבע קרות צחטאת משום דטעונה יסוד לענין דמים העליונים ונראה לרבינו תם דלא גרסינן שירי הדם היה שופך ליסוד דשופך משמע מן הכלי מדלל מני מתמנה ליסוד דקתני גזי חטאת העוף [ב] ועוד דבמתני' דלקמן פרק קדשי קדשים (דף ט"ד:) קתני צחטאת העוף שירי הדם ובעולת העוף לא מני משמע דלית ליה שירים והא דמצינן לעיל שירים בכל הקרבות היינו [ג] לזב מעולת העוף וכיון [ד] דנעשית מצוות מה לנו בזמ' שהדס נופל אחר כך לארץ והולך לאיצוד דכל דמים נמי לאחר שנספכו ליסוד הולכין לאיצוד אחרי כן ועוד כשמתוך כך התנו אוירא ופירש צקונטרס שהיה עושה כמיין בליטה צעלמא לקבל דמים היה לו להש"ס לפרש זה ונראה לר"מ דפריך ממליקה עלמה דבעי בראשו של מוצח דומיא דהקטרה כדלקמן ואי עביד ליה צאווה דיהודה א"ס כן [ה] אינה עולה לקדשי מוצח ומשני דאוירא דבנימין וקדשי האויר צקדושת מוצח ואף על גב דהקטרה צאווה אי אפשר לא חייש אלא צהה דליהו קדושת מוצח ומיהו למאן דאמר [לקמן דף ט' ס"ה] אין עושין מערכה על גבי סובב נראה דמליקה נמי לא מהניא התם אף על גב דקדוש צקדושת מוצח והכא איירי למאן דאמר עושין מערכה על גבי סובב: **ר' אבא** בבב"י. אף על גב דלמטה לא הו' רצוע למעלה צמקוס המערכה הו' רצוע וקשה ק"מ לישנא דמתני' [ו] לרב דמתן צמסכת יומא (דף ט"ו.) דלכועה יוא"ה מחלקו של יהודה וזכנסק לחלקו של בנימין וזה מוצח צנוי משמע שהיה צה מצנין: **בפולמוות.** [ז] כגון דגיס מפולמין פרק אין לרין (ב"ב ט"ד:)

קדשים (דף ט"ז ס"ג): דרמינן מתימתי' אהדדי דמתן מדל' כבש היה לדרומו של מוצח אורך ל"ב [מדות פ"ג מ"ג] והמוצח ל"ב אורך הרי אורך המוצח והכבש כ"ד וזי מני להו אהדדי תנן הכבש והמוצח כ"ג [גס פ"ה מ"ג] וזהו שיתין וארבע הו' תפסין צקרקע העזרה והתם לגבי תפיסת הקרקע ק"ח מני להו ומשנינן נמלא שראה הכבש פורח ועולה על שתי אמות של כניסת היסוד וסובב ונמלא שמי אמות העליונות ובלעות זל"ב של מוצח. מדקתני פורח על אמה של יסוד מכלל דאיכא כניסת היסוד [ב] לדרוס קשיא [א] לרב דאמר דאוכל צמורה אמה אחת וצדרוס אמה אחת דקתני ותו לא צבנין קאמר והכבש [ג] צדרוס הוא ויש תחתיו כניסת יסוד המוצח: **אימא ננגד אמה יסוד.** כנגד מקוס שהכניסה ראויה להיות ולא שהיתה שם ומיהו שמי אמות נבלעות לתוך ל"ב של מוצח שהיה נכנס לתוך הפנימי [ג] שכנגד בליטה שהיסוד החמיל צה ב"ל לאכול צה צדרוס אמה אחת: **מלגן.** הוא דפוס מרובע עשוי מארבע קרשים וכל אחת ארוכה ל"ב כעין אנשטר"א שעושין לכיירים ורוחב הקרש אמה והוא גובהו של מלגן ממלאו [ה] אבנים וסיד וזפת וקוניא עד שמשווהו לגובה המלגן: **מפולמוות.** לחות: **קויא.** ניתוך [ו] אבר כעין שעושין ללפיו כלי חרס שקורין פולמי"ר: **וממחה.** אישפרידי"ר זלע"ו. ושופך בתוך המלגן על אבנים [ז] ונדבקים יחד על ידי אלו חה היסוד הראשון שניינו צו עלה אמה: **וחזור ומציא כו'. ומושיצו** על זה וממלאו נמלאה [ח] כניסת אמה זה (א) יסוד צולט אמה זה סובב: **וחזור ומציא כו'. וחו** סובב על זה היה כהן מהלך כדמפרש ואולי שהמלגן השלישי שהושיצו על זה קצר ממנו שתי אמות על שתי אמות נמלא האמצעי צולט מתחת העליון אמה ככל ז'ד: **מקוס המערכה.** כלומר ראש המוצח: **וחזור ומציא מלגן של אמה כו'. ומושיצו** צוית המוצח מלמעלה. קתני מיהא מלגן התחתון של ל"ב על ל"ב אלמא יסוד צולט צו מד' רוחמיו:

על זה היה כהן מהלך כדמפרש ואולי שהמלגן השלישי שהושיצו על זה קצר ממנו שתי אמות על שתי אמות נמלא האמצעי צולט מתחת העליון אמה ככל ז'ד: **מקוס המערכה.** כלומר ראש המוצח: **וחזור ומציא מלגן של אמה כו'. ומושיצו** צוית המוצח מלמעלה. קתני מיהא מלגן התחתון של ל"ב על ל"ב אלמא יסוד צולט צו מד' רוחמיו:

עין משפט
 נר מצוה

לו א מ"י פק' ו' מהלכות מע"ק הלכה כ':
 לח ב מ"י פ"צ מהלכות בית המדרש הלכה י':
 לג ג מ"י ט' הלכה ה':
 לד ד מ"י ט' הלכה ט':

תורה אור השלם

1. לבינינו אמר י'די וד'ה י'שכו לכתב' עליו חפף עליו כל היום ויבין בחפף שבו;

מוסף רש"י

חופף. כלום המתקן ממתן שאינו משני תלמודו (י"ח ט"ז). כלום הולכער חופף ומתקן צבנדי, לזון שפשוף, כמו מור חופף ומפספס (מ"גה ב'ו) אושפויכן להקב"ה. שהיה הארון נתון בחלקו (שם ש"ח) שנית קדשי הקדשים בניו בחלקו (סו"ה ט"ז) ממול ערפה. ערפה גובה הרלס, מול ערפה למטה לז' האבנים, מול הרולה את העורף: ומבדיל. זשני סימנין קדליף כהל' שמוי' (לקמן ט"ד:) נמצא פורה כ"ו. ומניע ללש' המוצח (לקמן ט"ז:) מפולמוות. לשון למלכות (חגיגה י"ב):

לעזי רש"י

דפרוט"ר דגרנטו"ר. דפרוט"ר דגרנטו"ר. לישפשף לחטט. אנשטר"א אישטר"א. מוקד, כיריים. פולמי"ר פלומי"ר. לכסות, למשוח בעופרת.

אישפרידי"ר

דישפרידי"ר. דישפרידי"ר. ליערב (בבב"י).

אישפרידי"ר

דישפרידי"ר. דישפרידי"ר. ליערב (בבב"י).

אישפרידי"ר

דישפרידי"ר. דישפרידי"ר. ליערב (בבב"י).

אישפרידי"ר

דישפרידי"ר. דישפרידי"ר. ליערב (בבב"י).

אישפרידי"ר

דישפרידי"ר. דישפרידי"ר. ליערב (בבב"י).

אישפרידי"ר

דישפרידי"ר. דישפרידי"ר. ליערב (בבב"י).

אישפרידי"ר

דישפרידי"ר. דישפרידי"ר. ליערב (בבב"י).

אישפרידי"ר

דישפרידי"ר. דישפרידי"ר. ליערב (בבב"י).

אישפרידי"ר

דישפרידי"ר. דישפרידי"ר. ליערב (בבב"י).

אישפרידי"ר

דישפרידי"ר. דישפרידי"ר. ליערב (בבב"י).